

KNIHY, KTERÉ POMÁHAJÍ

Martina Špinková
**Anna
a Anička**
O životě na začátku
a na konci

**CESTA
DOMŮ**

**MALÝ PRŮVODCE
PRO DĚTSKÁ ODDĚLENÍ KNIHOVEN**

Eliška Mlynáriková, Štěpánka Ryšavá a Martina Špinková

KNIHY, KTERÉ POMÁHAJÍ

Malý průvodce pro dětská oddělení knihoven

Vydala Cesta domů v roce 2020

Odpovědná redaktorka Martina Špinková

Grafická úprava studio Designiq

© Cesta domů 2020

www.cestadomu.cz/nakladatelstvi

Příručka vyšla jako součást projektu financovaného

z programu Spolu až do konce Nadačního fondu Avast. Děkujeme.

Nakladatelství Cesta domů vydává knihy, které jsou tematicky úzce nebo i volněji spojené s nelehkými tématy, jako je stárnutí, umírání, smrt, strach nebo zármutek. Dětské knihy vydáváme vždy s myšlenkou, že si je děti čtou s rodiči, prarodiči nebo se svými učiteli a přitom si spolu povídají. Děti mají často mnoho otázek, na které se nám těžko odpovídá a nevíme jak na to. Obecně lze doporučit číst naše knihy „preventivně“, aby mohly děti se svými dospělými mluvit o důležitých věcech včas, a lépe čelit v budoucnu složitým nebo smutným situacím. Některé z našich knih lze pak využít i pro „akutní“ situaci truchlení.

Knihovna umí být v tomto ohledu neocenitelným pomocníkem. Knihovnik může být tím, komu dítě nad knihami řekne, co ho trápí, co by se potřebovalo dozvědět. Stejně tak i dospělí čtenáři

mohou přijít hledat do knihovny radu a pomoc, kterou knihy nabízejí. Abychom usnadnili orientaci v nabídce našich dětských knih, připravili jsme pro vás manuál, který by vám mohl pomoci vybrat vhodnou dětskou knihu pro konkrétní situaci, když dítě nebo dospělý přijde s prosbou o radu, informaci nebo podporu.

Zároveň nabízíme, na základě našich zkušeností ze spolupráce s dětskými odděleními knihoven v naší zemi, inspirace a podklady pro besedy nebo workshopy pro školy a školky. Podrobněji je najdete na www.cestadomu.cz/pro_knihovny.

Jsme si dobře vědomi toho, že otevírat některá témata není snadné a vyžaduje to odvahu, děti nám to ale svou bezprostředností a otevřeností usnadní.

KNIHY PRO DĚTI A DOSPÍVAJÍCÍ

Zkušený knihovník se umí dítěte i rodičů doptat, nabídnout knížky a vysvětlit, jak s nimi pracovat.

V námětech na besedy možná pak najdete inspirace, jak pracovat s kolektivem dětí nad jednotlivými knihami a tématy. Věk dítěte a klíčová slova uvádíme, abychom výběr „knihovnický“ zpřehlednili a usnadnili.

Martina Špínková

Anna a Anička

O životě na začátku a na konci

2014, ILUSTROVANÁ KNIHA

Autorka se při psaní inspirovala skutečným příběhem, který prožili její přátelé se svou malou dcerkou. Dívka Anička roste a poznává svět a její babička Anna pomalu odchází. Když babička umře, Anička si najde svůj vlastní způsob, jak pokračovat s babičkou v rozhovorech, které měla tak ráda. Kniha o setkání dvou generací na začátku a na konci života. Ukazuje nám, jak je důležité rozloučení, že smrtí náš vztah s milovanou osobou nekončí a že komunikace mezi členy rodiny může přinést nečekané možnosti útěchy v truchlení. Knihu je možné doporučit rodinám, kde dětem někdo zemřel nebo zemře, ideální je s ní ale pracovat „preventivně“.

PRO KOHO pro děti od 4 let, jejich rodiče a prarodiče, pedagogy, psychology.

KLÍČOVÁ SLOVA seniři | umírání | vztahy v rodině | emoce | truchlení dětí | děti | rodina | vzpomínky | prarodiče a vnučata

NÁMĚT NA BESEDU Z knihy můžeme přečíst část a pak nechat menší skupinky dětí (2-4), aby samy dotvořily příběh. Potom si můžeme jednotlivé scénáře porovnat a diskutovat nad nimi. Hlavním motivem je příběh: náš život je příběh, příběhům rozumíme a potřebujeme je (proto také chodíme i do knihovny). Beseda je vhodná pro děti od 6 do 10 let.

Martina Špínková

Kocouře, ty se máš

2016, OBRÁZKOVÁ KNIHA

Autorka se inspirovala zkušenostmi z vlastní rodiny – soužitím čtyř generací v domácnosti a péčí o malé a o staré členy rodiny. V něčem je péče podobná, v něčem ale hodně odlišná. Seniři mají za sebou svůj příběh, mají vzpomínky a zkušenosti. Mají ale také často k dispozici pomůcky, které jim usnadňují život, a pomůcky děti zajímají. Kniha může dobře sloužit dětem při seznamování se se zdravotními pomůckami, k čemu jsou a jak fungují. To, co nás dospělé děsí a je pro nás symbolem závislosti a nesoběstačnosti, děti naopak chtějí prozkoumat. Knihou nás provází devadesátiletý strýc Otakar a kocour Mates. Knihu je možné doporučit rodinám, které pečují o starého nebo nesoběstačného člena rodiny spolu s dětmi. Nejlépe je s ní ale pracovat „preventivně“ a děti vzdělávat v tom, jak si lidé mohou pomáhat a jak jim k tomu mohou sloužit pomůcky. Vychovává k toleranci a pochopení. Kniha byla nominována v roce 2017 na Zlatou stuhu.

PRO KOHO pro děti od 4 let, jejich rodiče a prarodiče, pedagogy, psychology.

KLÍČOVÁ SLOVA seniři | péče o seniory | domácí péče | zdravotní pomůcky | mezi-generační vztahy

NÁMĚT NA BESEDU Dětem přečteme celou knihu (může číst i dvojice s částečnou dramatizací). Čtení uvedeme tím, že dobré si pomáhají a že někdy potřebujeme ku pomoci lidi a někdy věci-pomůcky. Po přečtení knihy děti vyzveme, aby společně přišly na všechny pomůcky, které v knize byly zmíněny (mohou soutěžit i dvě/tři skupiny, která si jich vzpomene víc). Následná diskuse je vedena o tom, co všechno nám pomáhá, případně co je to lidská důstojnost, samostatnost, soběstačnost a proč nám na nich záleží. Můžeme třeba na tabuli zkusit psát do jednoho sloupce to, co potřebují miminka, a do druhého to, co potřebují staří lidé. Děti pak spojují podobné a stejné pomůcky a vyjde to nakonec tak, že jsme na tom na počátku života i na jeho konci podobně. Beseda je vhodná pro děti od 6 do 10 let.

Martina Špínková

Co všechno nám pomáhá

2016, SEŠITEK S OBRÁZKY

Sešitek tvoří samostatnou přílohu ke knize Kocouře, ty se máš (2016). Obsahuje obrázky kompenzačních a zdravotních pomůcek.

PRO KOHO pro děti od 4 let, jejich rodiče, pedagogy, psychology. Sešit je vhodný i pro děti, které ještě neumějí číst.

KLÍČOVÁ SLOVA osoby se zdravotním postižením | pomůcky pro sebeobsluhu | péče o seniory | kompenzační pomůcky

Krátkou brožurku lze použít jako pracovní sešit k besedě nad knihou Kocouře, ty se máš. Je vhodné pak mít alespoň jednu brožurku do dvojice.

Martina Špínková

Divný brach strach

2015, OBRÁZKOVÁ KNIHA

Dětská kniha o strachu je určena menším dětem a těm, kdo si s nimi čtou. Strach nemusí být nutně jen špatný, někdy nám může i pomoci. Těžko se nám ale o něm mluví. Kniha obsahuje úvahy, obrázky a kratičké názorné příběhy o různých druzích strachu, o každodenních drobných i velkých statečnostech a může otevřít debatu o tom, čeho se děti bojí a s čím potřebují pomoci. Kniha je k dispozici také v anglické verzi. Byla oceněna v roce 2015 v soutěži Nejkrásnější česká kniha.

PRO KOHO pro děti od 5 let, jejich rodiče a prarodiče, pedagogy, psychology.

KLÍČOVÁ SLOVA strach | děti | interpersonální komunikace | emoce | odvaha

NÁMĚT NA BESEDU Beseda se může vést nad tématem strachu a statečnosti. Na úvod se děti zeptáme, čeho se bojí, a snažíme se spolu s nimi různé strachy třídit do „skupin“ podle reálnosti nebo závažnosti. Tuto část uzavřeme tím, že se každý bojíme jinak a jiných věcí, přesto si o strachu můžeme povídat a snažit se pomoci hledat si cestu ke statečnosti. Pojmenování strachu je prvním bodem cesty. Můžeme pracovat s různými typy strachů, jak jsou popsány na počátku knihy. Můžeme vyzvat děti, aby vyslovily nějaký strach, a ostatní na něj mohou hledat lék. Můžeme se také bavit o prospěšném strachu, který je namístě. S pomocí závěrečné části knihy se věnujeme tomu, co to je statečnost a proč se považuje za ctnost. Dá se pracovat i s příběhem a nechat děti komentovat a odkrývat různé strachy v něm ukryté. Beseda je vhodná pro děti od 5 do 10 let.

Marka Míková – Bára Valecká

A smutek utek

2016, ILUSTROVANÁ KNIHA

Autorka je spisovatelka, hudebnice a dramatička, pořádá divadla pro děti v nemocnicích. Emočně silné obrázky B. Valecké (malířka a filmová výtvarnice) umocňují osm příběhů o různých druzích smutku. Smutky jsou různé, známe je všichni. Jedna z možností, jak smutek léčit, je pojmenovat ho a ukázat na něj. Na konci knihy je také malý seznam veselý „první pomoci“, co dělat, když smutek

dítě přepadne. Kniha může otevřít debatu o trápeních, o nichž by děti samy od sebe nepromluvily.

PRO KOHO pro děti od 7 let, rodiče, pedagogy, psychology.

KLÍČOVÁ SLOVA smutek | emoce | život | děti | pomáhající příběhy

Martina Špinková

O tajemství

2018, OBRÁZKOVÁ KNIHA

Tajemství patří k našemu životu: odkud jsme přišli? Co se stane, když umřeme? Jak v mušli šumí moře? Žádná otázka není zbytečná, i když na ni neumíme odpovědět. Poetická kniha, která pomáhá otvírat mnoho veselých i těžších témat a ukazovat dětem důležitost věcí, na které si nelze sáhnout, ale přesto v našem životě hrají často zásadní roli.

PRO KOHO pro děti od 4 let, jejich rodiče, pedagogy, psychology.

KLÍČOVÁ SLOVA tajemství | děti | emoce | život

Stein Erik Lunde – Øyvind Torseter

Nemůžu usnout

2018, OBRÁZKOVÁ KNIHA

Norská knížka o smutku a stesku, o souznění, sdílení a blízkosti kluka, kterému umřela maminka, a jeho táty. Příběh o tatínkovi se synem, kterým se v zasněženém domku v noci stýská a nemůžou spát. V objetí a tiché rozmluvě jsou si navzájem oporou. Textově střídá a výtvarně krásná kniha pro chvíle zastavení, sdílení, něhy a hledání statečnosti.

PRO KOHO pro děti od 5 let, jejich rodiče, pedagogy, psychology.

KLÍČOVÁ SLOVA zármutek | děti | truchlení | stesk | emoce | mezigenerační vztahy | pomáhající příběhy | rodiče

Maija a Anssi Hurme

Stínidla

2019, OBRÁZKOVÁ KNIHA

Dětská kniha o stesku, který se dostaví, když někdo blízký odejde, zmizí nebo zemře. Text knihy, doplněný o bohaté ilustrace, výstižně popisuje, jak je život se stýskáním mnohdy složitý a jak je důležité, abychom v tomto období měli někoho nablízku. Kniha dodává i naději, že takové období jednou pomine a my k tomu sami můžeme nějak přispět. Velmi dobře je zde ztvárněna ambivalence smutku, za pomoci zvláštních pohádkových bytostí s deštníky - Stínidel. Smutek nás, podobně jako je to ztvárněno se Stínidly, trochu vyděluje ze společnosti ostatních, zároveň nás tím ale vlastně trochu chrání. Na čas nás obklopí a my se můžeme lépe soustředit na to, s čím se potřebujeme vypořádat. Příběh může být vhodný pro děti, kterým jeden z rodičů odešel (např. při rozvodu) nebo zemřel.

PRO KOHO pro děti od 5 let, jejich rodiče, pedagogy, psychology.

KLÍČOVÁ SLOVA zármutek | děti | truchlení | stesk | emoce | pomáhající příběhy | rodiče

Jeanette Bresson Ladegaard Knox
Adriana Skálová

Je smrt jako duha?

2017, ILUSTROVANÁ KNIHA

Komorní knížka dánské autorky vypráví příběh rodiny, kde umírá babička a jsou s ní přítomny její dcera a malá vnučka. Postupně se tu rozehrává několik tichých rozhovorů o životě a smrti, jeden z nich vede vnučka s podivnou bytostí, Smrtí, která si pro babičku přichází. Odvaha malé dívky přispěje k tomu, že se hlavním tématem knihy stane plaše položené otázky, které si lidé kladou od nepaměti: kam náš život směřuje, proč se smrti vlastně bojíme a jestli ten strach není příliš velký. Ilustrátorce se podařilo zpracovat rozhovor se Smrtí, aniž by ji musela personifikovat, resp. zobrazovat. Kniha může dobře sloužit jako inspirace k rozhovorům o nemoci, konečnosti, umírání, smrti a o naději.

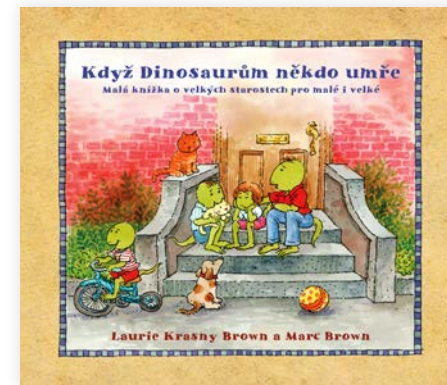
PRO KOHO pro děti od 6 let, jejich rodiče, pedagogy, psychology.

KLÍČOVÁ SLOVA prarodiče a vnoučata | umírání | smrt | interpersonální vztahy | posmrtný život

Laurie Krasny Brown
Marc Brown

Když dinosaurům někdo umře

2010, 2014, OBRÁZKOVÁ KNIHA

Nevelká knížka, výtvarně zpracovaná jako komiks, přístupnou a vtipnou formou postihuje základní témata, která potřebují děti o smrti vědět, a odpovídá jim na otázky, které často pokládají. Věnuje se jak naší smrtelnosti, různým podobám úmrtí, tak našim obavám, a posléze i truchlení a vzpomínání. Obrázky i text jsou dětem dobře srozumitelné, zároveň je kniha psychologicky fundovaná a v jakési „kostce“ ukazuje všechny základní situace, které nás v životě potkávají.

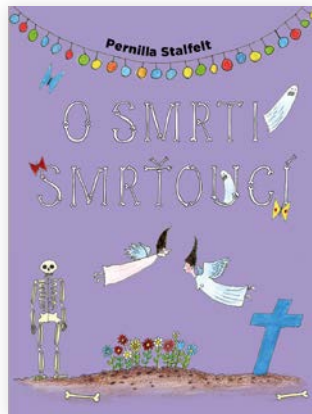
PRO KOHO pro děti od 4 let, jejich rodiče, prarodiče, pedagogy, psychology.

KLÍČOVÁ SLOVA smrt | umírání | posmrtný život | pohřební zvyky | rituály a obřady | pozůstalí | terapie zármutku | pomáhající příběhy | komiksy

Pernilla Stalfelt

O smrti smřtoucí

2016, OBRÁZKOVÁ KNIHA

Švédská kniha je velmi ceněná a často překládaná, u dětí hodně oblíbená. O smrti vypráví bezprostředně, citlivě, s mile humorným nadhledem. Všímá si různých úmrtí (následkem stáří, nemoci, neštěstí, autonehody...). Názorně líčí i různé představy o tom, co bude po smrti. Nabízí krátký exkurz do různých kultur a jejich tradic včetně způsobů pohřbívání; význam rozloučení, rituálu, hrobů nebo pietních míst.

PRO KOHO pro děti od 4 let, jejich rodiče a prarodiče, pedagogy, psychology.

KLÍČOVÁ SLOVA smrt | pohřby | rituály a obřady | posmrtný život | myšlení dítěte

Martina Špinková – Šarlota Filčíková

Máváme ti, dědo

2019, OBRÁZKOVÁ KNIHA

Autorky v příběhu členů jedné rodiny a jejich zemřelého tatínka/dědečka/manžela nahlíží do různých způsobů, jak se lze loučit, pohřbívat, vzpomínat. První dějství je věnováno dětskému pohledu na čas od úmrtí po pohřeb, druhé pak loučení a pohřbu a třetí vzpomínání. Kniha má ambici pomoci především dospělým: aby našli inspirace nejen jak mluvit s dětmi v této nelehké době kolem pohřbu, ale jak tento důležitý a slavnostní čas prožít tak, jak je jim vlastní a milé a proč

z rituálů nevynechávat děti. Je také trochu návodem, co všechno dělat, na co nezapomenout, co si užít a jak být spolu s rodinou a přáteli... a nakonec i s tím, který nedávno zemřel.

PRO KOHO pro děti od 4 let, jejich rodiče a prarodiče, pedagogy, psychology.

KLÍČOVÁ SLOVA smrt | pohřby | rituály a obřady | děti | rodina

M. Míková – A. Skálová – M. Špinková

Zebry v nemocnici

Knížka ke čtení, vyrábění a hraní nejen pro nemocné děti

2015, OBRÁZKOVÁ A VYSTŘIHOVACÍ KNIHA

Kniha moderních pohádek pro menší děti propojených příběhem o herečce, která v nemocnici hraje dětem divadlo a které z tašky utekla pohádková zebra a zabydla se na dětském oddělení. Knížka výborně vystihuje život dětí v nemocnici, ale má i část „na jedno použití“: obsahuje vystřihovánku inspirovanou dějem pohádky, aby si mohlo pohrát i dítě, které je nemocné a musí být v posteli. V knihovně možno využít při tvořivém workshopu a pak mít jako pomůcku, ozdobu na poličku nebo reklamu ke knížce.

PRO KOHO pro děti od 5 let, jejich rodiče a prarodiče, pedagogy, psychology, nemocniční herní terapeutky.

KLÍČOVÁ SLOVA děti | nemoc | nemocnice | emoce | moderní pohádky | vystřihovánky

Jack Kent

Žádní draci nejsou

2020, OBRÁZKOVÁ KNIHA

Nevelká knížka přeložená z anglického originálu je určená pro malé děti. Přináší jednoduchý příběh o chlapci a draku, který roste tím víc, čím víc maminka zakazuje o něm mluvit. Nakonec je ho plný dům a není možné si ho nevšímat. Kniha pracuje s dobře známým tématem, které ale většinou neumíme zvládnout – pokud o něčem nemluvíme a děláme, že to není, problém narůstá. Pokud dítě o tématu mluvit smí, problém i strach z něj se naopak zmenšuje a dá se zvládnout.

PRO KOHO pro děti od 5 let, jejich rodiče a prarodiče, pedagogy, psychology, nemocniční herní terapeutky.

KLÍČOVÁ SLOVA obrázkové příběhy | děti | dětské myšlení | tabu | emoce | strach | obavy | popírání

Angela Nanetti

Můj dědeček třešňový strom

2020

Kniha italské autorky o chlapci, který žije ve městě, ale jedny prarodiče má na venkově. Babička chová drubež a dědeček se stará o zahradu. Nejraději mají všichni husu Alfonzínu a třešeň Felixe. Když babička a po ní i dědeček zemřou, chlapec musí být hodně statečný, aby ubránil oblíbený strom. Nakonec se mu podaří zachránit nejen strom, ale i pošramocené vztahy mezi maminkou a tatínkem.

KLÍČOVÁ SLOVA příběhy pro děti | mezigenerační vztahy | životní moudrost | prarodiče a vnoučata | vztah k přírodě

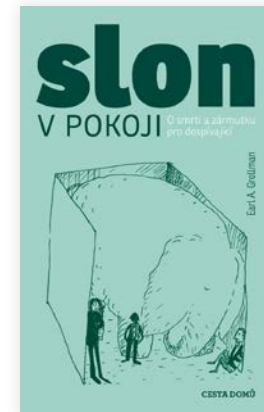
NÁMĚT NA BESEDU Pro děti jakéhokoliv věku bývají často prarodiče těmi, kdo jim věnují čas a poskytují jim lásku a oporu. Vybereme několik takových úryvků z knihy, které cennost vztahu s prarodiči ilustrují, a chvíli dětem čteme. Besedu můžeme tímto otevřít a společně si povídat o prarodičích. S menšími dětmi můžeme začít malováním, např. na téma „co nejraději dělám s babičkou a dědou?“. S většími dětmi můžeme diskusi uvést otázkami, např. „v čem umím prarodičům pomoci?“, „co umím já lépe než oni“, „v čem oni zase pomáhají mě?“, „co spolu děláme?“, „kdo jsou jejich děti?“, „jsme si něčím podobní?“. Téma je to většinou vděčné a vítané, je ale dobré si předem připravit a promyslet, kam chceme v debatě dojít a jaké věci chceme dětem zdůraznit. Smysl má především společné hledání toho, co pro nás pomoc znamená, co to jsou různé generace, jak je důležité předávat si rodinnou historii a jak je pro nás dobré si spolu povídat. Beseda je vhodná pro děti od 6 do 12 let.

Earl A. Grollman

Slon v pokoji

O smrti a zármutku pro dospívající

2017

Autor knihy je průkopník krizové intervence, odborník na psychologickou a duchovní podporu a propagátor profesionálních i svépomocných skupin pro pozůstalé. Kniha pro mládež vychází ze zkušenosti, že se velmi často o smrti v rodinách nemluví. Nekomunikovaná, tabuizovaná smrt (jako „slon v pokoji“) způsobuje napětí, které zabírá pomyslný životní prostor tak, že nezůstává místo pro normální fungování a porozumění.

PRO KOHO pro dospívající, pro pedagogy a psychology, pro školní výchovné poradce, pro poradenské pracovníky, pro rodiče. Kniha je jasný, stručný a citlivě napsaný průvodce o smrti a zármutku pro mládež, která je nejvíc ohrožena mlčením o něčem, o čem všichni vědí, ale neumějí

hovořit. Bystrý vhled do zármutku a truchlení, co to je, co přináší, co nám bere, co máme čekat, jak jím procházet, jak se vyznat ve svých pocitech, jak se zbavovat stresu, kde hledat pomoc. Citlivá propagace strategií, které uvolňují nezdravé mlčení a komunikační tabu smrti v rodině. Rozděleno do šesti hlavních kapitol: První dny a jak ti je; Kdo zemřel a jak (včetně sebevraždy); Nejbližší budoucnost; Život jde dál; Jak ho znova poskládat; Jak vzpomínat. Na konci knihy jsou tipy pro ČR, kam se může mladý člověk v krizi obrátit.

KLÍČOVÁ SLOVA smrt - psychologické aspekty | ztráta blízké osoby | pozůstalí | truchlení | terapie zármutku | dospívající

PUBLIKACE PRO DOSPĚLÉ

Do knihovny mohou přicházet čtenáři s různými starostmi a očekáváními a hledat prostřednictvím knih pomoc v těžké situaci. Odborná pomoc nebo rozhovor jsou jistě nenahraditelné, lidé však občas potřebují své záležitosti a trápení v tichosti a o samotě rozmýšlet, mít na ně svůj čas. Knihy jsou pro to ideální. Nabízíme několik publikací pro dospělé čtenáře, které mohou pomoci pracovat se zármutkem u dětí nebo poradit, jak se zorientovat v nastalé situaci a jak s dětmi tímto obdobím projít (např. při úmrtí v rodině). Následující knihy jsou vhodné nejen pro rodiče či prarodiče, ale i pedagogy, kamarády nebo kohokoliv, kdo chce nabídnout pomoc nebo radu.

kolektiv autorů The Dougy Center

35 způsobů, jak pomoci truchlícímu dítěti

2017

Knihu sestavil kolektiv autorů centra pro pomoc truchlícím dětem v americkém Oregonu (The Dougy Center). Soupis 35 pokynů dospělým, jak se chovat k truchlícím dětem.

PRO KOHO pro rodiče a další členy rodiny zasažené úmrtím blízkého člověka, pro psychology, sociální pracovníky, pro pedagogické profese, pro každého, kdo přijde do úzkého kontaktu s truchlícím dítětem nebo jeho rodinou.

O ČEM KNIHA JE A PROČ JI ČÍST stručný a věcný návod pro dospělé, co a jak mohou dělat, aby pomohli dítěti projít zármutkem. V úvodu knihy autoři zdůrazňují, že každé dítě může truchlit jinak a měli bychom to respektovat. Následuje 35 pokynů formulovaných jako jasné, vlídné rozkazovací věty (Naslouchejte. Nikdy dítěti nelžete. Zapomeňte na obvykle popisovaná stadia smutku. Nenuťte dítě, aby mluvil. Buďte trpěliví...). Každou kapitolku ilustruje dětská kresba z archivu autorů. Kniha je krátká a rychle se přečte; je autentická, naléhavá, míří přesně tam, kde nemáme jasno.

KLÍČOVÁ SLOVA děti a mládež | smrt | ztráta blízké osoby | truchlení

Sands – Cesta domů

Našemu dítěti zemřel sourozenec

2018

Brožuru napsal tým britské organizace na pomoc truchlícím rodičům, pro české prostředí upravila Cesta domů. Tenká brožura se týká úmrtí malého dítěte před narozením, během porodu a krátce po porodu – z hlediska staršího sourozence, přeživšího dvojčete, případně i dítěte mladšího, které svého zemřelého sourozence nepoznalo.

PRO KOHO pro rodiče, prarodiče, pro příbuzné a známe, pro psychology a pedagogy.

O ČEM KNIHA JE A PROČ JI ČÍST hlavním tématem útlé brožurky je, jak pomoci dítěti dobře zpracovat emoce, které prožívá v souvislosti s úmrtím sourozence. Jsou zohledněny i situace, že dítě truchlí po

zemřelém dvojčeti nebo pociťuje prázdnotu po dříve narozeném sourozenci, kterého osobně nepoznalo. Brožura se věnuje důležitým věcem: jak to dítěti říci a jaká při tom volit slova, jak odpovídat, jaké mohou být reakce i s ohledem na věk dítěte, jak řešit otázky týkající se pohřbu, jak informovat spolužáky, kamarády, učitele, jak spoluvytvářet vzpomínky na zemřelé miminko, jak předejít bolestivým skrytým ranám z nezpracovaného truchlení. Brožura obsahuje kontakty, kam se v ČR obrátit o radu a pomoc.

KLÍČOVÁ SLOVA perinatální ztráta | zármutek | sourozenecké vztahy | výchova dítěte

Děti truchlí jinak

Jak s dětmi dobře projít obdobím smutku

Leták o dětském zármutku přináší rady, jak děti provést obdobím smutku a truchlení. Proč děti netruchlí jako my a jak si můžeme spolu navzájem pomáhat? S dětmi a koncem života máme spojeno mnoho mylných představ a obav a často chybujeme právě tehdy, když máme pocit, že děláme pro děti to nejlepší. Leták nám může pomoci přetvořit náš pohled na dětský zármutek a dodat odvalu k otevřenému sdílení smutku s dětmi.

NAPSALY J. PROKOPOVÁ A G. KOKEŠOVÁ KLEINOVÁ PODLE Z. MATĚJČKA

KLÍČOVÁ SLOVA smrt | zármutek | truchlení dětí | rodina | rodiče | škola

Pubertáci truchlí po svém

Jak pomoci dospívajícím projít obdobím smutku

Leták zohledňuje skutečnost, že dospívající mladí lidé jsou samostatná kategorie; ne již děti, ale ještě ne dospělí. Není snadné jim být nablízku ani za normálních okolností, natož pak tehdy, když se musejí vyrovnávat se ztrátou prarodiče, kamaráda, rodiče, sourozence. Leták pomůže dospělým zorientovat se ve složité situaci, stručně nahlédne do světa přemýšlení a zpracovávání ztráty u dospívajících a pomůže vyvarovat se největších chyb. Křehký věk dospívajících je ošemetný, pokud se však musejí vyrovnávat navíc i s takto těžkou situací, dospělí pak musejí zvládnout opravdu velký kus vnímavé, diskrétní a empatické práce.

NAPSALY J. PROKOPOVÁ A G. KOKEŠOVÁ KLEINOVÁ

KLÍČOVÁ SLOVA smrt | zármutek | truchlení | dospívající | mládež | rodina | rodiče | škola

K metodice besed v knihovnách

Mnoho dětských oddělení knihoven spolupracuje se školami a pořádá pro ně besedy. Příkládáme několik našich postřehů z besed na nelehká témata, jak jsme je během osvětové činnosti v knihovnách Čech a Moravy nasbírali:

1. Besedy je možné pořádat s dětmi od 5 let. S ohledem na věkovou skupinu dětí je vhodné rozdělit vyváženě čas pro čtení, tvoření a diskusi.
2. Jelikož dopředu nevíme, s jakou osobní zkušeností děti na besedu přicházejí, necháme plně na dětech, jak se do diskuse zapojí a na co chtějí nebo nechtějí odpovídat. Je dobré vytvořit pro ně bezpečné prostředí, v kterém budou cítit důvěru i respekt ke svým přáním a postojům.
3. Pro každou věkovou skupinu je dobré mít připravenou ukázkou pro čtení a potřebné pomůcky pro workshop: papíry a pastelky na kreslení, nůžky, pracovní listy nebo domalovánky. Osvědčenou pomůckou je flipchart nebo tabule na psaní. Můžeme zapisovat, co děti odpovídají na otázky obecnějšího charakteru, např. „Čeho se lidé bojí?“, „Čeho je dobré se bát?“, „Čeho se nemusíme bát?“. Můžeme i vybídnout děti, aby samy své návrhy zapisovaly a dále s textem pracovaly (např. spojování podobných slov apod.).
4. Po přečtení menší části knihy je vhodné dát dětem prostor na reflexi: mohou se rozpovídat o svých zkušenostech lépe než po delším čtení. Můžeme si dopředu připravit tematické otázky a těmi čtení prokládat.

5. Společné čtení a tvoření můžeme podle potřeby doplnit krátkými videi – viz www.cestadomu.cz/pro-knihovny; například o tom, jak vzniká kniha, čtení a povídání nad konkrétními knihami atd.

6. Po uzavření besedy nebo workshopu můžeme dětem ukázat, kde mohou ve „své“ knihovně najít další knihy k tématu. Naučí se, jak hledat knihy, které mohou v různých situacích pomoci jim nebo jejich kamarádům. Jak se ptát a jak hledat prostřednictvím knih odpovědi na otázky.

7. Víme, že školy nebo rodiče se obávají otevírat s dětmi přímo téma lidské konečnosti. Je to škoda, děti to velmi zajímá a debatu o tématu potřebují. Osvědčilo se nám besedovat nad knížkami o strachu, smutku, tajemství, pomáhání a pomůčkách.

8. Pedagog, který děti doprovází, může sledovat diskusi, zaznamenat si témata, která děti zaujala, a následně na besedu navázat s dětmi ve škole. Mnohdy se nad tématy otevřou důležité věci, je dobré využít příležitosti, dozvědět se více a dále s dětmi pracovat. Osvědčenou výhodou je, pokud jsou děti na téma dopředu připraveny a mají téma již prodiskutováno; beseda pak bývá bohatší a věcnější.

Další literatura k tématu

- COLFER, Eoin. *Seznam přání*. Praha: Albatros, 2006 (pro dospívající)
- GAARDNER, Jostein. *Jako v zrcadle, jen v hádance*. Praha: Albatros, 2014
- GAARDNER, Jostein. *Anton a Jonatán*. Praha: Albatros, 2014
- GAARDNER, Jostein. *Dívka s pomeranči*. Praha: Albatros, 2019
- GLEITZMAN, Morris. *Dva týdny s královnou*. Praha: Albatros, 1999
- GOLDMAN, Linda. *Jak s dětmi mluvit o smrti*. Praha: Portál, 2015 (pro dospělé)
- GREEN, John. *Hvězdy nám nepřály*. Nakl. Yoli, 2017 (pro dospívající)
- HAND, Cynthia. *Kdybychom se neviděli*. Praha: CooBoo, 2015 (pro dospívající)
- INDEN, Charlotte. *Anna a Anna*. Praha: Albatros, 2015 (pro dospívající)
- LINDGREN, Astrid. *Jižní louka*. Praha: Albatros, 2012
- LINDGREN, Astrid. *Bratři Lví srdce*. Praha: Albatros, 2016
- LINDGREN, Astrid. *Mio, můj Mio*. Praha: Albatros, 2004
- LUNDE, Maja. *Sněhová sestřička: vánoční příběh*. Brno: Host, 2019
- MRÁZKOVÁ, Daisy. *Neplač, muchomůrko: (malá knížka o velkých věcech)*. Ústí nad Orlicí: Grantis, 2004
- NESS, Patrick. *Volání netvora: příběh života*. Praha: Slovart, 2019
- PATERSON, Katherine. *Most do země Terabithia*. Praha: Albatros, 2007
- PICOULT, Jodi. *Je to i můj život*. Praha: Ikar, 2019 (pro dospívající)
- PITCHER, Annabel. *Moje sestra žije na krbové římsě*. Praha: Slovart, 2017 (pro dospívající)
- PROCHÁZKOVÁ, Iva. *Myši patří do nebe ... ale jenom na skok*. Praha: Albatros, 2017
- RUŠAR, Daniel. *Kamzíkův velký skok*. Praha: Portál, 2016
- WILSON, Jacqueline. *Anděl Vicky*. Praha: BB/art, 2007
- YUMOTO, Kazumi. *Stíny strašidel*. Praha: Albatros, 1999
- ZINNEROVÁ, Markéta. *Princezna z třešňového království*. Praha: Albatros, 2014
- PSYCHOSOCIÁLNÍ INTERVENČNÍ TÝM. *Průručka pro školy: Když se stane neštěstí*. Praha: MV, 2011 (volně ke stažení)

Doporučené webové stránky

Níže najdete odkazy do nakladatelství (přehled publikací), na web umirani.cz (tematické stránky a informační a poradenský web pro pečující).

www.cestadomu.cz/nakladatelstvi

www.umirani.cz

Publikace zakoupíte v knihkupectvích, v obchodech Cesty domů
nebo na eshop.cestadomu.cz

Vaše komentáře, nápady, přání nebo inspirace pro další
literaturu uvítáme na nakladatelstvi@cestadomu.cz

www.cestadomu.cz/nakladatelstvi
www.cestadomu.cz
eshop.cestadomu.cz